

K otázce vývoje demolingvistické situace v Baskicku*

Jaromír Kadlec (Olomouc)

THE DEMOLINGUISTIC SITUATION IN THE BASQUE COUNTRY

The article describes, analyses and compares the evolution of the demolingui- stic situation in the Basque Autonomous Community, in the Chartered Community of Navarre and in the Basque Mu- nicipal Autonomous Community in France. The position of Basque in Spain has improved signifi- cantly and the number of speakers of that language has also increased. In France, the revitalization of Basque began much later, but the first signs of increasing popularity of this language are begin- ning to emerge.

KEY WORDS

sociolinguistics, Basque Country, Basque, Spanish, French, Spain, France

KLÍČOVÁ SLOVA

Sociolingvistika, Baskicko, baskičtina, španělština, francouzština, Španělsko, Francie

DOI

<https://doi.org/10.14712/23366591.2020.1.6>

1. ZEMĚPISNÁ SITUACE

Baskicko (baskicky *Euskal Herria* nebo *Euskadi*, španělsky *País Vasco*, francouzsky *Pays Basque*) je území rozkládající se na severu Španělska a jihozápadě Francie na ploše 20 664 km².

V minulosti bylo území, kde se mluvilo baskicky, mnohem rozsáhlejší než dnes. Před 2 500 lety se užívala baskičtina směrem ze západu na východ od Gaskoňského zálivu po Horní Aragonii, Andorru a část Katalánska, na severu v Akvitánii od Atlantiku až po řeku Garonnu a na jihu výrazně za hranicemi současné Horní Navarry (Intaxausti, 1990, s. 43). Ještě v 16. století se jazyková hranice baskičtiny nacházela v údolí řeky Ebro (Trask, 1997, s. 49). Baskičtina byla ve středověku jediným jazykem užívaným ve venkovských a hornatých oblastech Baskicka. Naopak města byla více- jazyčná a v Pamploně i v Bayonne se baskičtina užívala společně s gaskonštinou, špa- nělštinou a francouzštinou (Orpustan, 1999, s. 37–38). Až do poloviny 19. století ovlá- dalo baskičtinu v podstatě veškeré obyvatelstvo žijící na baskickém území (Coyos, 2013, s. 430). Potom procento obyvatel se znalostí baskičtiny kleslo na 80 % v roce 1877 a na přibližně 50 % v roce 1920 (Haarmann, 1973, s. 368). Velký úpadek baskičtiny ve Španělsku a ve Francii začal ve druhé polovině 19. století a byl zapříčiněn rozvojem státní správy, povinnou školní docházkou, industrializací a rozmachem masmédií.

* Příspěvek vznikl za podpory MŠMT ČR udělené UP v Olomouci (IGA_FF_2020_23).

OPEN ACCESS

Ve městech se usazovali pracovníci nepocházející z Baskicka, kteří neuměli baskicky, a podíl osob ovládajících baskičtinu se snižoval.¹ Baskickou komunitu také výrazně oslabil odchod řady Basků do Ameriky nebo španělských a francouzských měst nacházejících se za hranicemi Baskicka. Baskičtina byla považována za jazyk venkova² a nově příchozí neměli motivaci se učit baskicky. Postavení baskičtiny ve Španělsku bylo ještě více oslabeno represivní jazykovou politikou frankistického režimu. V první polovině 20. století se stal z baskičtiny, vernakulárního lokálního jazyka diglotické společnosti, menšinový, neuznávaný, neprestižní jazyk, ostrakizovaný státní správou na velkém území rozděleném mezi dva různé státy. Proces zániku baskičtiny dosáhl podle některých lingvistů preterminální fáze (Oyharçabal, 1999a, s. 55).

Přibližně 86 % území Baskicka se nachází ve Španělsku (jižní Baskicko nebo *Hegoalde*) a 14 % ve Francii (severní Baskicko nebo *Iparralde*). Historicky je Baskicko tvořeno sedmi provinciemi, z nichž čtyři (Álava, Biskajsko, Guipúzcoa a Horní Navarra) patří pod Španělsko a tři (Labortánsko, Dolní Navarra a Suletinsko) pod Francii. Nicméně Autonomní společenství Baskicko (baskicky *Euskal Autonomia Erkidegoa*, španělsky *Comunidad Autónoma del País Vasco*) zahrnuje pouze provincie Álava, Biskajsko a Guipúzcoa, kdežto Horní Navarra tvoří jedno ze 17 španělských autonomních společenství (baskicky *Nafarroako Foru Erkidegoa*, španělsky *Comunidad foral de Navarra*), ačkoliv tato provincie zabírá polovinu rozlohy celého historického baskického území. Severní Baskicko je součástí francouzského departementu Pyrénées-Atlantiques. Baskičtina je společně se španělštinou úředním jazykem v celém Autonomním společenství Baskicko³ a v části Autonomního společenství Navarra,⁴ zatímco ve Francii nemá žádný právní statut, ačkoliv osoby ovládající baskičtinu zde tvoří většinu obyvatelstva ve dvou ze tří historických provincií (Dolní Navarra a Suletinsko), kdežto ve Španělsku tvoří většinu populace pouze v jedné ze tří provincií (Guipúzcoa).

2. DEMOLINGVISTICKÁ SITUACE

V sedmi baskických provinciích žije dohromady přibližně 3,1 milionu obyvatel, z toho 69,5 % v Autonomním společenství Baskicko, 20,5 % v Autonomním společenství Navarra a 10 % ve Francii, kde obyvatelstvo severního Baskicka tvoří 43 % populace departementu Pyrénées-Atlantiques.

Podle výsledků šestého sociolingvistického výzkumu realizovaného v roce 2016 baskickou a navarrskou vládou ve Španělsku a Státním úřadem pro baskický jazyk (*Office Public de la Langue Basque*) ve Francii je 28,4 % obyvatel Baskicka bilingvních, tedy schopných rozumět i hovořit baskicky, 16,4 % osob ovládá baskičtinu pouze pasivně a 55,2 % neumí baskicky vůbec. Mezi třemi částmi Baskicka však existují velké

1 Přesun obyvatelstva v rámci Španělska pokračoval i za frankistického režimu.

2 Již v roce 1801 mluví Wilhelm von Humboldt (1920, s. 9) během své cesty po Baskicko o stigmatizaci baskičtiny, která se stále více stahuje do hor a za méně než jedno století možná přestane být živým jazykem.

3 Baskičtina je jedním z úředních jazyků Autonomního společenství Baskicko od roku 1979.

4 A to od roku 1982.

rozdíly. Více než třetina populace Autonomního společenství Baskicko (33,9 %) je bilingvní, zatímco ve francouzské části Baskicka představují osoby ovládající aktivně baskičtinu jen 20,5 % a v Autonomním společenství Navarra dokonce jen 12,9 % obyvatel. Avšak na rozdíl od Autonomního společenství Baskicko, kde je baskičtina úředním jazykem na celém území, je Autonomní společenství Navarra od roku 1986 rozdělena na tři zóny: baskofonní, nacházející se na severu, kde má baskičtina statut úředního jazyka, smíšenou, kde baskičtina sice není úředním jazykem, ale kde obyvatelé mohou v určitých případech používat ve styku s místními úřady baskičtinu, a nebaskofonní, rozkládající se na jihu, kde je možné ve formální komunikaci používat jen španělštinu. V baskofonní zóně představují bilingvní obyvatelé 61,1 % populace, což je nejvíce ze všech baskických území.

Osoby s pasivní znalostí baskičtiny tvoří 19,1 % populace Autonomního společenství Baskicko, 10,3 % populace Autonomního společenství Navarra (a 13,4 % populace baskofonní zóny) a 9,3 % populace severního Baskicka. Osoby neovládající baskičtinu tedy tvoří 47 % obyvatelstva Autonomního společenství Baskicko, 76,7 % obyvatelstva Autonomního společenství Navarra (25,5 % obyvatelstva baskofonní zóny) a 70,1 % obyvatelstva francouzské části Baskicka. Velké rozdíly však jsou i v rámci Autonomního společenství Baskicko. Nejvyšší procento bilingvních mluvčích je soustředěno v provincii Guipúzcoa (50,6 %), následované provinciemi Biskajsko (27,6 %) a Álava (19,2 %). Zatímco v provincii Guipúzcoa představují osoby neovládající baskičtinu necelou třetinu obyvatelstva (32,1 %), tak v Biskajsku a provincii Álava tvoří nadpoloviční většinu populace.⁵ Ve Francii je nejvyšší podíl osob ovládajících baskičtinu v provinciích Suletinsko a Dolní Navarra, kde je 49,5 % aktivních mluvčích baskičtiny a 13,7 % osob s pasivní znalostí tohoto jazyka, ale vzhledem k nízkému počtu obyvatel těchto provincií v nich žije dohromady pouze 16 191 bilingvních mluvčích starších 16 let. Naopak v aglomeraci Bayonne-Anglet-Biarritz, kde je soustředěno 40 % populace severního Baskicka, představují bilingvní mluvčí pouze 8,4 % obyvatel a osoby ovládající baskičtinu pasivně 6,7 % obyvatel.⁶

Podíl bilingvních mluvčích v celém Baskicku neustále roste (22,3 % v roce 1991 a 28,4 % v roce 2016). Ve stejném období se podíl osob ovládajících baskičtinu pasivně zvýšil ze 7,7 % na 16,4 % a procento osob, které neumějí baskicky vůbec, klesl ze 70 % na 55,2 %. Toto zlepšování postavení baskičtiny je ještě výraznější s ohledem na demografický kontext. Baskické obyvatelstvo stárne, míra porodnosti je nízká, podíl mladých lidí, mezi kterými podíl mluvčích baskičtiny roste nejvíce, na celkové populaci trvale klesá a do velkých měst a na pobřeží se stěhuje mnoho lidí neovládajících baskičtinu. Procento bilingvních mluvčích však roste pouze ve Španělsku, kdežto ve Francii stále ještě klesá. V roce 1991 představovali bilingvní mluvčí 24,1 % obyvatel Autonomního společenství Baskicko, 9,5 % obyvatel Autonomního společenství Navarra, zatímco v roce 2016 to bylo už 33,9 % a 12,9 %. Podíl osob ovládajících baskičtinu jen pasivně vzrostl v tomto období v Autonomním společenství Baskicko z 8,5 % na 19,2 % a v Autonomním společenství Navarra ze 4,6 % na 10,3 %. Naopak procento osob majících

5 V Biskajsku je to 52 % a v provincii Álava 62,4 %.

6 Obdobné je to i ve Španělsku, kde je ve všech třech hlavních městech provincií podíl osob ovládajících baskičtinu nižší než je průměr pro jednotlivé provincie.

pouze znalost španělštiny klesl v Autonomním společenství Baskicko z 59,2 % na 47 % a v Autonomním společenství Navarra z 85,9 % na 76,7 %. Zvyšování podílu osob ovládajících baskičtinu ve Španělsku je jednoznačným výsledkem jazykové politiky vlády obou společenství zaměřené na výuku baskičtiny. Naopak podíl bilingvních mluvčích v severním Baskicku se snížil z 26,4 % v roce 1996 na 20,5 % v roce 2016. Tento pokles je způsoben zejména příchodem osob neovládajících baskičtinu z jiných částí Francie do Baskicka a přesunem populace baskického původu z venkova do měst na pobřeží. Poprvé v historii se však pokles bilingvních mluvčích zastavil v absolutních číslech (51 100 bilingvních mluvčích starších 16 let v roce 2011 a 51 200 osob v roce 2016). Počet osob s pasivní znalostí baskičtiny však trvale roste (19 800 osob v roce 1996, 26 400 osob v roce 2001, 19 800 osob v roce 2006, 21 700 osob v roce 2011 a 23 300 osob v roce 2016), i když podíl těchto mluvčích v populaci se prakticky nemění (9,3 % v roce 1996, 11,9 % v roce 2001, 8,6 % v roce 2006, 9,1 % v roce 2011 a 9,3 % v roce 2016). Mladí lidé, kteří se naučili baskicky ve škole a kteří ovládají často baskičtinu jen pasivně, kompenzují pokles počtu baskofonních mluvčích způsobený stárnutím populace.

V celém Baskicku se podíl bilingvních mluvčích zvyšuje zejména u osob mladších 34 let. Za posledních 25 let se podíl bilingvních mluvčích zvýšil ve všech věkových kategoriích pod 50 let, ale k největšímu nárůstu došlo ve věkové skupině 25–34 let (20,3 % v roce 1991 a 39,7 % v roce 2016) a zejména ve skupině 16–24 let (22,5 % v roce 1991 a 55,4 % v roce 2016). Situace je prakticky totožná v celém Španělsku. Podíl bilingvních mluvčích je nejvyšší ve věkové skupině 16–24 let (71,4 % v Autonomním společenství Baskicko a 25,8 % v Autonomním společenství Navarra, přičemž v baskofonní zóně tohoto společenství je to dokonce 89,6 %) a nejnižší u osob starších 65 let (22,4 % v Autonomním společenství Baskicko a 8,3 % v Autonomním společenství Navarra), kde došlo k nárůstu podílu osob ovládajících pouze španělštinu, neboť se jedná o generaci, která se již výrazně méně setkávala s baskičtinou v rodině, ale která ještě nenavštěvovala školu s výukou baskičtiny. Naopak ve Francii je stále nejvíce bilingvních mluvčích (28,1 %) u osob starších 65 let, ale jejich procento v této věkové skupině trvale klesá (37 % v roce 1996, 36 % v roce 2001, 33 % v roce 2006, 31 % v roce 2011), zatímco u mladých lidí do 34 let věku roste, což je pro budoucnost baskičtiny velmi pozitivní a znamená, že francouzská část Baskicka se připojuje k vývojovým tendencím, které se objevily ve Španělsku mnohem dříve,⁷ a v budoucnu bude největší podíl bilingvních mluvčích i ve Francii mezi mladými lidmi.

Na 26 % bilingvních baskických mluvčích ovládá lépe baskičtinu než španělštinu nebo francouzštinu. Nejvíce takovýchto bilingvních mluvčích je ve věkové skupině nad 65 let (42,2 %) a nejméně ve skupině 35–49 let (20,1 %). Naopak 44,5 % všech bilingvních mluvčích umí lépe španělsky či francouzsky než baskicky. Španělštinu nebo francouzštinu upřednostňují zejména mladí bilingvní mluvčí (56,7 % ve věkové skupině 16–24 let oproti 33,8 % ve skupině nad 65 let). Za posledních 25 let se v tomto ohledu situace velmi zhoršila. Zatímco v roce 1991 nebyl mezi osobami preferujícími baskičtinu (34,6 %) a španělštinu či francouzštinu (37,8 %) příliš velký rozdíl, v roce 2016 již tento rozdíl činil 18,5 % v neprospěch baskičtiny. Mezi jednotlivými částmi Baskicka nejsou v této otázce zásadní rozdíly. Baskičtinu ovládá lépe než španělštinu

⁷ V roce 1991 bylo ve Španělsku nejvíce bilingvních mluvčích mezi nejstaršími obyvateli.

nebo francouzštinu 26,8 % obyvatel Autonomního společenství Baskicko, 23,2 % populace Autonomního společenství Navarra (43,4 % v baskofonní zóně) a 20,9 % obyvatel severního Baskicka. Naopak 51,1 % bilingvních mluvčích žijících v Autonomním společenství Navarra (22,5 % v baskofonní zóně) a 44 % těchto mluvčích v Autonomním společenství Navarra se vyjadřuje lépe španělsky a 41,5 % bilingvních osob ve francouzské části Baskicka preferuje francouzštinu. Vývoj v Autonomním společenství Baskicko je v zásadě stejný jako v celém Baskicku. Mezi léty 1991 až 2016 se rozdíl mezi osobami upřednostňujícími španělštinu před baskičtinou zvýšil z 3,2 % na 17,2 %. Ještě mnohem horší je situace v Autonomním společenství Navarra, kde v roce 1991 preferovalo baskičtinu 40,6 % bilingvních mluvčích, zatímco španělštinu jen 32,8 % mluvčích, kdežto v roce 2016 již 51,1 % upřednostňovalo španělštinu a jen 23,2 % baskičtinu. Pokud analyzujeme skupinu bilingvních mluvčích ve Francii, pak můžeme vidět, že podíl osob ovládajících lépe baskičtinu trvale klesá (34 % v roce 1996 a 20,9 % v roce 2016) a naopak podíl mluvčích vyjadřujících se lépe francouzsky neustále roste (34 % v roce 1996 a 41,5 % v roce 2016). Nejvíce osob upřednostňujících baskičtinu je mezi nejstaršími mluvčími (31 % v kategorii nad 65 let) a naopak osoby preferující francouzštinu převládají mezi nejmladšími osobami (64 % ve věkové skupině 16–24 let).

Baskičtina je jediným mateřským jazykem 15,1 % a jedním z mateřských jazyků 5,4 % obyvatel Baskicka.⁸ Osoby, jejichž mateřštinou není baskičtina, tvoří většinu populace ve všech třech částech Baskicka. Představují 90,8 % obyvatelstva Autonomního společenství Navarra, 78,2 % populace severního Baskicka a 76,4 % obyvatelstva Autonomního společenství Baskicko. Obrovské rozdíly existují i mezi jednotlivými historickými provinciemi. Obyvatelé, jejichž jediným mateřským jazykem je baskičtina, jsou soustředěni zejména v provinciích Dolní Navarra a Suletinsko (46,8 %) a Guipúzcoa (32,9 %), za nimiž následují provincie Biskajsko (11,9 %), Labortánsko (11,3 %), Horní Navarra (6,2 %) a Álava (3,8 %). Procento osob, které mají jako jediný mateřský jazyk baskičtinu, je nejvyšší ve věkové skupině nad 65 let (18,8 %) a ve skupině 16–24 let (16,6 %). Za posledních 25 let se situace výrazně změnila. V roce 1991 byl podíl osob, jejichž jediným mateřským jazykem je baskičtina, nejvyšší ve skupině nad 65 let (27,7 %), snižoval se s klesajícím věkem mluvčích a nejnižší byl ve skupině 16–24 let (15,7 %). Podíl obyvatel Baskicka, kteří mají baskičtinu jako jeden z mateřských jazyků, se zvýšil z 3 % v roce 1991 na 5,4 % v roce 2016. K největšímu nárůstu došlo ve věkové skupině 16–24 let, kde se procento těchto mluvčích zvýšilo z 3,4 % v roce 1991 na 9,1 % v roce 2016. Pokud bychom analyzovali pouze skupinu osob s aktivní znalostí baskičtiny, tak ta je v současnosti tvořena z 50,2 % osobami, jejichž jedinou mateřštinou byla baskičtina, z 13,6 % mluvčími, kteří měli kromě baskičtiny ještě jiný mateřský jazyk, a z 36,2 % osobami, které se naučily baskicky ve školách. Procento osob, které se naučily baskicky mimo svou rodinu, neustále roste. Ještě v roce 1991 tvořili lidé, jejichž jediným mateřským jazykem byla baskičtina, 79,3 % mluvčích ovládajících aktivně baskičtinu. Podíl osob s více mateřskými jazyky a mluvčích, kteří se s baskičtinou neseznámili ve své rodině, roste zvláště u osob mladších 35 let. Noví mluvčí baskičtiny, tedy mluvčí, kteří neměli tento jazyk jako svou mateřštinu, tvoří většinu (54,3 %) osob s aktivní znalostí baskičtiny ve věkové skupině 16–24 let a téměř polovinu (48 %) bilingvních mluvčích

8 Téměř 80 % baskické populace tedy nemá baskičtinu jako mateřský jazyk.

ve skupině 25–34 let,⁹ zatímco v roce 1991 představovala tato kategorie mluvčích pouze 25,5 % osob ovládajících aktivně baskičtinu ve věkové skupině 16–24 let a 21,3 % ve skupině 25–34 let. Předávání baskičtiny dalším generacím v rodinách velmi úzce souvisí s mateřským jazykem rodičů. Pokud ovládají oba rodiče aktivně baskičtinu, pak mateřským jazykem 79,1 % dětí pocházejících z těchto rodin je pouze baskičtina, v 8,2 % baskičtina a jiný jazyk a v 12,7 % případů rodiče svým dětem baskičtinu nepředávají. Míra předávání baskičtiny v rodinách je nejvyšší u nejmladších osob. Na 86,6 % mladých lidí ve věkové skupině 16–34 let získalo doma pouze znalost baskičtiny a 6,1 % těchto osob znalost baskičtiny a dalšího jazyka. Naopak u osob nad 50 let je to pouze 74,8 % a 9,3 %. Pokud jeden z rodičů neovládá baskičtinu, pak míra předávání baskičtiny v rodinách závisí velmi na věku mluvčích. U mladších osob je baskičtina předávána mnohem více než u starších lidí. Více než polovina (54,3 %) osob ve věkové skupině 16–34 let se seznámila doma s baskičtinou a jiným jazykem, kdežto u osob nad 50 let to bylo pouze 26,5 %. Pro budoucnost baskičtiny je velmi důležité vědět, jaký jazyk předávají rodiče svým dětem ve věku 3 až 15 let. Pokud oba rodiče ovládají baskičtinu aktivně a baskičtina je jejich mateřštinou, pak v 93 % případů mluví se svými dětmi pouze baskicky a v 7 % baskicky a k tomu španělsky nebo francouzsky. Jestliže mají oba rodiče aktivní znalost baskičtiny a baskičtina je mateřštinou pouze jednoho z nich, pak v 70 % předávají svým dětem pouze baskičtinu, v 24 % baskičtinu a jiný jazyk a v 6 % případů v hovoru se svými dětmi baskičtinu vůbec nepoužívají. Pokud oba rodiče ovládají aktivně baskičtinu, ale baskičtina není jejich mateřštinou, pak v 44 % hovoří se svými dětmi pouze baskicky, v 36 % baskicky a španělsky či francouzsky a v 19 % pouze španělsky nebo francouzsky. V rodinách, kde má aktivní znalost baskičtiny pouze jeden rodič a baskičtina je jeho mateřštinou, pak tento jazyk předává svým dětem v 83 % případů. Pokud baskičtina není jeho mateřštinou, pak se svými dětmi komunikuje v 49 % baskicky.

V Autonomním společenství Baskicko je baskičtina jediným mateřským jazykem 17,5 % obyvatel a jedním z mateřských jazyků 6 % populace. Osoby, jejichž mateřštinou je španělština, tvoří většinu obyvatelstva všech tří provincií. Nejméně je jich v provincii Guipúzcoa (59,2 %), naopak v provinciích Biskajsko (82,4 %) a Álava (93 %), je jejich převaha jednoznačná. Podíl osob, jejichž mateřštinou je baskičtina, je největší u osob nad 65 let (20,5 %) a ve věkové skupině 16–24 let (22 %), ale na rozdíl od průměru pro celé Baskicko je procento těchto mluvčích už vyšší mezi nejmladšími než mezi nejstaršími osobami. V roce 1991 byla situace naprosto odlišná. Podíl lidí, kteří měli jako mateřštinu pouze baskický jazyk, byl největší ve věkové skupině nad 65 let (32,4 %) a se snižujícím se věkem klesal (21,5 % ve skupině 50–64 let, 20 % ve skupině 35–49 let, 17,2 % ve skupině 25–34 let a 17 % ve skupině 16–24 let). Mezi nejmladšími mluvčími tedy procento osob, jejichž jedinou mateřštinou je baskičtina, vzrostlo za posledních pět let o 5 %. Podíl lidí, jejichž mateřštinou je baskičtina a španělština, se za stejné období zvýšil z 2,6 % na 6 % v roce 2016, přičemž k největšímu nárůstu došlo ve věkové skupině 16–24 let (3,4 % v roce 1991 oproti 11,1 % v roce 2016). Pokud se soustředíme pouze na kategorii osob s aktivní znalostí baskičtiny, tak je tvořena z 50 % osobami, jejichž jedinou mateřštinou je baskičtina, z 13,2 % mluvčími, jejichž mateřštinou je baskičtina a španělština, a z 36,8 % lidmi, kteří se naučili baskicky mimo svou rodinu.

⁹ Ve skupině osob nad 65 let je to pouze 8,1 %.

Tato čísla v podstatě odpovídají průměru pro celé Baskicko. Obdobné je to i v případech vývojových tendencí. V roce 1991 představovali mluvčí, jejichž jediným mateřským jazykem byla baskičtina, 79 % všech osob s aktivní znalostí baskičtiny a tvořili většinu ve všech věkových kategoriích. V roce 2016 však představovali již jen 50 % bilingvní populace společenství. Téměř polovinu osob ovládajících baskičtinu aktivně ve věku do 50 let dnes tvoří lidé, kteří se naučili baskicky ve škole,¹⁰ a podíl osob se dvěma mateřskými jazyky se za posledních 25 let téměř zdvojnásobil (6,8 % v roce 1991 oproti 13,2 % v roce 2016). Pokud jde o předávání baskičtiny z generace na generaci, výsledky v Autonomním společenství Baskicko jsou o trochu lepší, než je průměr pro celé Baskicko. Pokud mají oba rodiče aktivní znalost baskičtiny, pak předávají svým potomkům v 83,3 % pouze baskičtinu, v 6,7 % případů oba úřední jazyky společenství a v 10 % pouze španělštinu. Jestliže ovládá baskičtinu aktivně jen jeden z rodičů, pak 55,3 % dětí v rodinách tohoto typu komunikuje s rodiči pouze ve španělštině a 44,7 % v baskičtině a španělštině. Pokud mají oba rodiče aktivní znalost baskičtiny, pak je míra předávání tohoto jazyka dětem nejvyšší u nejmladších mluvčích. Na 90,3 % mladých lidí ve věku 16–34 let komunikovalo se svými rodiči pouze v baskičtině a 5,2 % v baskičtině a španělštině. Míra předávání baskičtiny je naopak nejnižší u osob starších 50 let, na které mluvili oba bilingvní rodiče výhradně baskicky v 79,2 % případů a baskicky a španělsky v 7,6 % případů. Pokud otec nebo matka neumí baskicky, pak je míra předávání baskičtiny nejvyšší u nejmladších mluvčích. Téměř dvě třetiny (61,7 %) osob ve věkové kategorii 16–34 let komunikovaly v tomto případě s rodiči baskicky a španělsky, kdežto u lidí nad 50 let to bylo jen 44,7 %. Pokud jde o předávání baskičtiny v rodinách s dětmi ve věku 3 až 15 let, čísla v zásadě odpovídají průměru pro celé Baskicko. Pokud mají oba rodiče aktivní znalost baskičtiny a baskičtina je jejich mateřštinou, pak v 94 % případů hovoří s dětmi pouze baskicky a v 6 % baskicky a španělsky. Jestliže oba rodiče ovládají aktivně baskičtinu, avšak jeden z nich se naučil baskicky ve škole, pak komunikují v 71 % případů s dětmi výhradně baskicky v 24 % baskicky a španělsky a v 5 % výlučně španělsky. Pokud jsou oba rodiče nerodilými mluvčími baskičtiny, pak v 45 % předávají svým dětem pouze baskičtinu, v 35 % baskičtinu a španělštinu a v 19 % jen španělštinu. Pokud má pouze jeden rodič aktivní znalost baskičtiny a baskičtina je jeho mateřštinou, pak v 89 % takovýchto rodin je mateřštinou dětí baskičtina společně se španělštinou. Pokud umí aktivně baskicky jeden rodič, avšak baskičtina není jeho mateřštinou, pak komunikace s dětmi probíhá ve 49 % v obou jazycích společenství.

V Autonomním společenství Navarra je postavení baskičtiny celkově mnohem méně příznivé než v Autonomním společenství Baskicko, avšak součástí Autonomního společenství Navarra jsou i nebaskofonní a smíšená zóna, které výsledky ovlivňují. Baskičtina je mateřštinou 9,3 % populace společenství, přičemž v 6,2 % je jediným mateřským jazykem a 3,1 % osob má kromě baskičtiny ještě další mateřštinu. Baskičtina zde tedy není mateřštinou více než devíti osob z deseti. Rozdíly mezi jednotlivými zónami jsou obrovské. V baskofonní zóně je baskičtina mateřštinou více než poloviny obyvatel, přičemž 45,4 % populace ji má jako jediný mateřský jazyk a pro 9,9 % obyvatel je mateřštinou baskičtina společně se španělštinou, což je pro baskičtinu výsledek, který výrazně převyšuje údaje z provincie Guipúzcoa, nejvíce baskofonní provincie Autonomního

10 V roce 1991 to bylo jen 15 %.

společnosti Baskicko, kde ve všech provinciích má většina obyvatel jako mateřštinu španělský jazyk. Naopak ve smíšené a nebaskofonní zóně je španělština mateřštinou prakticky veškeré populace (93,8 % ve smíšené zóně a 98,1 % v nebaskofonní zóně). Podíl obyvatel společnosti, jejichž jedinou mateřštinou je baskičtina, je nejvyšší u osob nad 65 let (8,5 %) a snižuje se s klesajícím věkem mluvčích (6,1 % ve věkové skupině 50–64 let, 5,0 % v skupinách 35–49 let a 25–34 let) až po nejmladší věkovou skupinu (16–24 let), kde začíná opět růst (5,9 %). Pokud se však zaměříme na všechny osoby, jejichž mateřštinou je baskičtina, pak se situace výrazně změní. Nejvíce osob, jejichž mateřštinou je baskičtina, už nenalezneme mezi nejstaršími (10,5 %), ale mezi nejmladšími (10,8 %), neboť mezi těmito mluvčími je mnohem více osob se dvěma mateřskými jazyky (4,9 %) než v nejstarší věkové kategorii (2,0 %). V roce 1991 bylo procento osob, jejichž jedinou mateřštinou nebo jednou z mateřštin byla baskičtina, nejvyšší u nejstarších mluvčích (13,8 %) a nejnižší ve věkové skupině 25–34 let (5,4 %).¹¹ V baskofonní zóně tvoří lidé, jejichž jedinou mateřštinou nebo jednou z mateřštin je baskičtina, většinu ve všech věkových skupinách. Podíl osob, jejichž jedinou mateřštinou je baskičtina, klesá se snižujícím se věkem (52,7 % ve věkové skupině nad 65 let a 40–45 % v ostatních skupinách), kdežto podíl mluvčích se dvěma mateřskými jazyky naopak s klesajícím věkem stoupá (7,7 % u nejstarších mluvčích a 17,7 % u nejmladších). Pokud se zaměříme jen na kategorii mluvčích s aktivní znalostí baskičtiny žijících v Autonomním společenství Navarra, pak zjistíme, že je tvořena z 40,7 % osobami, jejichž jedinou mateřštinou byla baskičtina, z 13,4 % lidmi, kteří měli dva mateřské jazyky, a z 45,9 % osobami, které se naučily baskicky ve školách, což je mnohem více než v Autonomním společenství Baskicko (36,8 %). Tito noví mluvčí baskičtiny tedy tvoří téměř polovinu všech mluvčích ovládajících baskičtinu aktivně, kdežto v roce 1991 představovali pouze 16 %.¹² V baskofonní zóně je situace diametrálně odlišná. Osoby, jejichž jedinou mateřštinou je baskičtina, tu tvořily v roce 2016 71,3 % mluvčích s aktivní znalostí baskičtiny a lidé, kteří se naučili baskicky ve školách, představovali pouze 17,6 %. Naopak ve smíšené a nebaskofonní zóně mají tito noví mluvčí baskičtiny výraznou převahu (65,8 % a 80 %). V roce 1991 tvořily v Autonomním společenství Navarra osoby, jejichž jedinou mateřštinou byla baskičtina, většinu ve všech věkových skupinách, v současnosti převažují lidé, kteří se naučili baskicky mimo rodinu ve skupinách 16–24 let (58 %) a 25–34 let (57,9 %).¹³ Pokud ovládají oba rodiče aktivně baskičtinu, pak hovoří v 69,9 % se svými dětmi jen baskicky, v 11,8 % baskicky a španělsky a v 18,9 % výhradně španělsky. V rodinách, kde má aktivní znalost baskičtiny pouze jeden rodič, probíhá komunikace v 71,6 % pouze ve španělštině a v 28,4 % v baskičtině a španělštině. Výsledky jsou tedy pro baskičtinu mnohem méně příznivé než v Autonomním společenství Baskicko. Předávání baskičtiny dalším generacím probíhalo nejméně u nejstarších mluvčích. Pokud oba rodiče ovládají baskičtinu aktivně a baskičtina je jejich mateřštinou, pak mluví se svými dětmi ve věku 3 až 15 let v 94 % případů jen baskicky a v 6 % baskicky a španělsky, což jsou obdobné výsledky jako v Autonomním společenství Baskicko. Jestliže mají oba rodiče aktivní

11 Ve věkové kategorii 16–24 let to bylo 8,3 %.

12 Zatímco mluvčí, jejichž jedinou mateřštinou byla baskičtina, tvořili v roce 1991 76,6 % všech osob s aktivní znalostí baskičtiny.

13 V roce 1991 tvořili pouze 25,5 % a 30,2 %.

znalost baskičtiny, ale baskičtina je mateřtinou pouze jednoho z nich, pak komunikují s dětmi v 73 % výhradně baskicky, v 17 % baskicky a španělsky a v 10 % pouze španělsky, což je srovnatelné s Autonomním společenstvím Baskicko. Pokud jsou oba rodiče nerodilými mluvčími baskičtiny, pak v 31 % předávají svým dětem jen baskičtinu, v 53 % baskičtinu a španělštinu a v 15 % jen španělštinu, což znamená, že bilingvní výchova je zde mnohem rozšířenější než v Autonomním společenství Baskicko. Pokud ovládá aktivně baskičtinu pouze jeden rodič a baskičtina je jeho mateřtinou, pak se v rodině používá v komunikaci baskičtina společně se španělštinou v 77 % případech. Pokud však baskičtina není jeho mateřtinou, pak jen v 54 %.

Baskičtina je jedinou mateřtinou 16 % populace severního Baskicka (v roce 2011 to bylo 20 %), kdežto francouzština je jediným mateřským jazykem 79 % obyvatel (75 % v roce 2011). Příslušnost ke kategorii osob s aktivní či pasivní znalostí baskičtiny nebo bez znalosti baskičtiny velmi úzce souvisí s mateřtinou mluvčích. Skupina osob ovládajících baskičtinu je tvořena z 65 % lidmi, jejichž jedinou mateřtinou byla baskičtina, z 19 % mluvčími se dvěma mateřskými jazyky a z 16 % osobami, jejichž jedinou mateřtinou byla francouzština. Lidé, jejichž mateřtinou byla baskičtina, zůstávají v 81 % aktivními mluvčími tohoto jazyka a osoby, jejichž mateřtinou byla jen francouzština, se v 91 % nestanou aktivními mluvčími baskičtiny. Polovina lidí se dvěma mateřskými jazyky zůstala i nadále aktivními mluvčími baskičtiny, kdežto z druhé poloviny se staly osoby s pasivní znalostí nebo osoby, které znalost baskičtiny ztratily. Mezi osobami se znalostí baskičtiny se snižuje procento osob, které měly baskičtinu jako jedinou mateřtinu, s klesajícím věkem (81 % ve věkové skupině nad 65 let, 71 % ve skupině 50–64 let, 60 % ve skupině 35–49 let, 40 % ve skupině 25–34 let a 24 % ve skupině 16–24 let), zatímco podíl osob, které se naučily baskicky mimo rodinu, se výrazně zvyšuje (4 % ve skupině nad 65 let, 12 % ve skupině 50–64 let, 16 % ve skupině 35–49 let, 34 % ve skupině 25–34 let a 53 % ve skupině 16–24 let), což dokazuje, že předávání baskičtiny z generace na generaci v rodinách bylo z velké míry nahrazenou výukou baskičtiny ve školách, které hrají klíčovou roli v zajištění kontinuity baskičtiny v severním Baskicku. Jednoznačně to potvrzují i čísla týkající se předávání francouzštiny v rodinách. Osoby bez znalosti baskičtiny představují 70 % populace, avšak 78 % rodičů komunikuje se svými dětmi pouze francouzsky, 6 % baskicky a francouzsky a 16 % výhradně baskicky. Situace je ještě horší u mladých rodičů s dětmi ve věku 3–15 let. Na 83 % z nich hovoří se svými dětmi pouze francouzsky, 11 % baskicky a francouzsky a 6 % jen baskicky. Pokud mají oba rodiče aktivní znalost baskičtiny, pak v 61 % je jedinou mateřtinou jejich dětí baskičtina, v 15 % baskičtina a francouzština a v 24 % pouze francouzština. U rodičů s dětmi ve výše uvedeném věku je to v 66 % jen baskičtina, v 20 % baskičtina a francouzština a ve 14 % výhradně francouzština, což znamená, že mladí rodiči předávají svým dětem baskičtinu více než předchozí generace. Rozdíl mezi nimi je ještě výraznější v rodinách, kde má aktivní znalost baskičtiny jen jeden rodič. Takovéto páry jsou stále častější, neboť baskické pobřeží ve Francii se stává stále kosmopolitnějším. V těchto mladých rodinách není pochopitelně baskičtina jediným mateřským jazykem, ale 54 % rodičů v tomto typu rodin předává svým dětem baskičtinu, kdežto u populace nad 16 let je průměr pouze 16 %.

Baskičtinu ovládá sice v Baskicku stále více lidí, její užívání je však i nadále poměrně málo rozšířené. Pouze 16,5 % obyvatel Baskicka užívá baskičtinu více nebo

OPEN ACCESS

stejně jako španělštinu či francouzštinu, 9,2 % ji užívá příležitostně, 5,2 % velmi málo a téměř sedm z deseti osob (69 %) ji neužívá vůbec. Údaje o užívání baskičtiny v jednotlivých částech Baskicka se liší mnohem více než údaje o znalosti tohoto jazyka. Procento obyvatel užívajících baskičtinu více nebo stejně jako španělštinu či francouzštinu je prakticky stejné v provinciích Labortánsko (5,2 %), Álava (5,6 %) a Horní Navarra (6,6 %). Mnohem vyšší je v provincii Biskajsko (13 %) a podíl osob upřednostňujících v komunikaci baskičtinu je nejvyšší v provinciích Dolní Navarra a Suletínsko (27,9 %) a zejména v provincii Guipúzcoa (39,5 %). Naopak mluvčí užívající v komunikaci pouze španělštinu nebo francouzštinu jsou soustředěni zvláště v provinciích Horní Navarra (85,3 %), Labortánsko (81,7 %) a Álava (78,3 %), kdežto v provinciích Dolní Navarra a Suletínsko (47,4 %) a Guipúzcoa (45,2 %) nepředstavují ani polovinu populace. Pokud bychom analyzovali vývoj v posledních 25 letech, pak bychom došli k závěru, že počet mluvčích užívajících baskičtinu více nebo stejně jako španělštinu či francouzštinu stoupl z 13,7 % v roce 1991 na 16,5 % v roce 2016.

Baskičtina se užívá stále více ve všech oblastech, ale k největšímu nárůstu došlo ve formální komunikaci, zejména na městských a obecních úřadech a ve zdravotnictví. V roce 2016 užívalo 20,6 % obyvatel Baskicka baskičtinu více nebo stejně jako španělštinu či francouzštinu na městských a obecních úřadech, 15,6 % populace ve zdravotnictví a 20,5 % mluvčích s kolegy v práci, kdežto v roce 1991 to bylo jen 11,7 %, 6,9 % a 13,5 %. Baskičtinu užívají nejvíce nejmladší mluvčí. U těchto osob také došlo v posledních 25 letech k největšímu nárůstu. S rostoucím věkem se podíl osob, které užívají baskičtinu více či stejně jako španělštinu nebo francouzštinu, snižuje. Na 21,8 % mluvčích ve věkové skupině 16–24 let užívalo v roce 2016 baskičtinu více či stejně jako španělštinu (v roce 1991 to bylo jen 11,1), kdežto ve skupině nad 65 let ji užívalo jen 14,9 % (v roce 1991 to bylo 20,6 %, což bylo nejvíce ze všech věkových skupin). Tato tendence se projevuje ve všech třech částech Baskicka. Pro budoucnost baskičtiny je také velmi pozitivní skutečnost, že 14,2 % baskické populace (a 23,2 % mladých ve skupině 16–24 let) užívá baskičtinu více či ve stejné míře jako španělštinu či francouzštinu na sociálních sítích, kde navíc všechny tři jazyky musí konkurovat angličtině, kterou preferuje 3,6 % obyvatel, což není případ dalších oblastí užívání jazyků v Baskicku.

Přibližně 20,5 % populace Autonomního společenství Baskicko užívá baskičtinu více či stejně jako španělštinu, 10,1 % obyvatel ji užívá příležitostně, 6,1 % velmi málo a 63,3 % mluvčích ji nepoužívá vůbec, což znamená, že baskičtina je tu užívána více než v jiných částech Baskicka. Procento mluvčích upřednostňujících baskičtinu navíc neustále roste (15,5 % v roce 1991 oproti 20,5 % v roce 2016). Podíl tohoto typu mluvčích se za posledních 25 let zvýšil ve všech třech provinciích (v provincii Guipúzcoa z 33,1 % na 39,5 %, v provincii Biskajsko z 8,8 % na 13 % a v provincii Álava z 0,5 na 5,5 %). Čísla týkající se oblastí užívání baskičtiny korespondují s výsledky uvedenými výše pro celé Baskicko. Baskičtina je na vzestupu v oblasti místní samosprávy a zdravotnictví (25,8 % a 20 % v roce 2016 oproti 8,3 % a 13,9 % v roce 1991). Na 17,4 % obyvatel společenství (a 29,5 % mladých ve skupině 16–24 let) užívá baskičtinu více či stejně jako španělštinu na sociálních sítích.¹⁴

14 2,9 % upřednostňuje angličtinu.

Mnohem méně příznivá situace je pro baskičtinu v Autonomním společenství Navarra. Na 6,6 % mluvčích užívá baskičtinu více nebo stejně jako španělštinu, 5,6 % osob ji používá příležitostně, 2,5 % lidí velmi málo a 85,3 % mluvčích se vyjadřuje výhradně ve španělštině. Osoby užívající baskičtinu více či stejně jako španělštinu mají sice většinu v baskofonní zóně (50,7 %), ale ve smíšené zóně (3,2 %) a v nebaskofonní zóně (0,2 %) je jejich přítomnost velmi marginální. Na rozdíl od Autonomního společenství Baskicko je situace v Autonomním společenství Navarra víceméně stabilní s výjimkou nárůstu v posledních pěti letech (v roce 1991 užívalo baskičtinu více či stejně jako španělštinu 5,9 % osob, v roce 2011 to bylo 5,5 % lidí a v roce 2016 6,6 % mluvčích). Podíl tohoto typu mluvčích se zvýšil mezi lety 2011 až 2016 v baskofonní zóně (z 48,6 % na 50,7 %) a také ve smíšené zóně (z 1,7 % na 3,2 %). Za posledních 25 let došlo k poklesu užívání baskičtiny v rodinách a k nárůstu ve formální komunikaci, i když v letech 2011–2016 se užívání baskičtiny rozšířilo ve všech oblastech. Velmi pozitivní pro budoucnost baskičtiny jsou čísla týkající se sociálních sítí, kde 6,5 % obyvatel společenství, avšak 13 % mladých ve věku 16–24 let, užívá baskičtinu více nebo stejně než španělštinu.

Naopak vývoj ve Francii není pro baskičtinu příliš optimistický. Pouze 8,1 % populace užívá baskičtinu více nebo stejně jako francouzštinu, 10,2 % mluvčích ji užívá příležitostně, 4,5 % osob velmi málo a 77,2 % populace komunikuje výhradně ve francouzštině, což znamená, že výsledky baskičtiny v severním Baskicku jsou výrazně pod průměrem celého Baskicka. Procento osob upřednostňujících v komunikaci baskičtinu trvale klesá (13,3 % v roce 1996, 10,0 % v roce 2001, 10,7 % v roce 2006, 9,6 % v roce 2011 a 8,1 % v roce 2016), zatímco počet příležitostných mluvčích baskičtiny je více méně stabilní (9,8 % v roce 1996, 11,7 % v roce 2001, 12,0 % v roce 2006, 9,3 % v roce 2011 a 10,2 % v roce 2016). Osoby s aktivní znalostí baskičtiny užívají tento jazyk nejčastěji v rodině. Ve formální komunikaci se baskičtina užívá nejvíce na městských a obecních úřadech (30 %), což je důkazem výsledků snahy místní samosprávy o zlepšení postavení baskičtiny, a v malých obchodech (23 %). Naopak v bankách, kde užívá 89 % populace francouzštinu, a ve zdravotnictví, kde francouzsky komunikuje 84 % osob, je převaha francouzštiny více než zřejmá.

3. ZÁVĚR

Procento mluvčích užívajících baskičtinu ve Španělsku, a zejména v Autonomním společenství Baskicko, se zvyšuje, podíl osob komunikujících pouze ve španělštině se snižuje a rozšiřují se oblasti užívání baskičtiny. Vláda Autonomního společenství Baskicko stanovila cíle své jazykové politiky v dokumentu *¿Y a partir de ahora qué?*, zveřejněném v roce 2016. Požaduje v něm, aby podíl mluvčích s aktivní znalostí baskičtiny stoupl v roce 2026 na 45 % a procento osob s pasivní znalostí na 17 % a aby mluvčích ovládajících baskičtinu aktivně bylo více než lidí neovládajících baskičtinu vůbec, kteří by měli představovat 38 % populace.¹⁵ Problémem však i nadále zůstává

15 Osob s aktivní znalostí baskičtiny by mělo být více než 90 % ve věkové skupině do 20 let, 84 % ve skupině 20–24 let a 73 % ve skupině 25–29 let. Baskičtinu by měli aktivně ovládat čtyři obyvatelé z šesti ve věku do 40 let.

OPEN ACCESS

klesající míra znalosti baskičtiny, neboť stále více lidí se seznamuje s baskičtinou ve školách a nikoliv doma, a také skutečnost, že nárůst počtu mluvčích baskičtiny je podstatně vyšší než nárůst jejího užívání v běžné komunikaci. Další problém představuje také fragmentace baskičtiny a otázka pojetí baskické identity a baskického národa. I přes výrazné zlepšení postavení baskičtiny není proto řada Basků se současnou situací spokojena.

Proces revitalizace baskičtiny byl ve Francii zahájen mnohem později než ve Španělsku, což souvisí s jazykovou politikou francouzského státu a jeho přístupem k menšinovým a regionálním jazykům. Možnosti podpory baskičtiny jsou také ve Francii pochopitelně menší než ve Španělsku, kde má baskičtina statut úředního jazyka, zatímco ve Francii je pouze menšinovým jazykem koexistujícím navíc v departementu Pyrénées-Atlantiques s dalším regionálním jazykem, tedy gaskoňskou okcitanštinou. Poslední výsledky sociolingvistických výzkumů v severním Baskicku jsou však pro baskičtinu mírně optimistické. Je potřeba se zaměřit zejména na podporu baskičtiny v aglomeraci města Bayonne, kde se usazují nejen lidé ze zahraničí a jiných částí Francie bez znalosti baskičtiny, ale také obyvatelstvo z baskického venkova, které by zde mohlo ztratit znalost svého jazyka. Velkou roli v revitalizaci baskičtiny bezpochyby sehraje Společenství aglomerace Baskicko (baskicky *Euskal Hirigune Elkargoa*, francouzsky *Communauté d'agglomération Pays Basque*), první baskická správní jednotka na francouzském území v historii, vytvořená v roce 2017, která v roce 2018 oficiálně uznala — vedle francouzštiny — jako jazyky svého území rovněž baskičtinu a gaskoňskou okcitanštinu a definovala svou jazykovou politiku ve prospěch baskičtiny.

LITERATURA

- BACHOC, E. (1999): L'enseignement de la langue basque: diversité des approches. In: C. CLAIRIS — D. COSTAUEC — J.-B. COYOS (eds.), *Langues et cultures régionales de France*. Paris: L'Harmattan, s. 229–237.
- ČERMÁK, P. — KOŽÁTKOVÁ, A. (2017): K jazykové situaci ve Valencii. *Časopis pro moderní filologii*, 99, 2, s. 263–278.
- COSTA, J. (2010): Des derniers locuteurs aux néo-locuteurs: revitalisation linguistique en Europe. *Faits de langues*, 35–36, s. 205–223.
- COYOS, J.-B. (2004): *Politique linguistique: langue basque et langue occitane du Béarn et de Gascogne*. Bayonne, Saint-Sébastien: Elkarlanean.
- COYOS, J.-B. (2005): L'enseignement peut-il « sauver » une langue menacée? L'exemple du Pays Basque, *Lapurdum*, 10, s. 19–33.
- COYOS, J.-B. (2013): Le basque. In: G. KEMNITZ (ed.), *Histoire sociale des langues de France*. Rennes: Presses universitaires de Rennes, s. 427–437.
- ETXEBARRIA, M. (2002): *La diversidad de lenguas en España*. Madrid: Alianza.
- HAARMANN, H. (1973): Baskisch. In: H. HAARMANN (ed.), *Soziologie der kleinen Sprachen Europas*. Hamburg: Buske, s. 368–379.
- HUMBOLDT, W. von (1920): *Die Vasken, oder Bemerkungen auf einer Reise durch Biscaya und das französische Baskenland im Frühling des Jahres 1801 nebst Untersuchungen über die Vaskische Sprache und Nation, und einer kurzen Darstellung ihrer Grammatik und ihres Wörtevvorraths*. Berlin: B. Behr's Verlag.
- IDIAZABAL, I. (2017): ¿Qué significa la escuela bilingüe para las lenguas minorizadas como el nasa yuwe o el euskera? *Onomázein*, 37, s. 137–152.

- INTAXAUSTI, J. (1990): *Euskara, euskaldunon hizkuntza*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
- KADLEC, J. (2018): Jazyková situace a jazyková politika na Baleárských ostrovech. *Jazykovedný časopis*, 69, 2, s. 237–248.
- KADLEC, J. (2018): Jazykové zákony v Katalánsku a jejich vliv na zlepšení postavení katalánštiny ve společnosti. *Časopis pro moderní filologii*, 100, 2, s. 250–262.
- LABORDE, D. (éd.) (2004): *Six études sur la société basque*. Paris: L'Harmattan.
- LACROIX, I. (2014): Valeur symbolique de la langue au Pays basque français et choix de l'école pour les enfants de couples linguistiquement mixtes. *Langage et société*, 147, 2014/1, s. 67–82.
- ORPUSTAN, J.-B. (1999): *La langue basque au Moyen Âge*. Baigorri: Éd. Izpeigi.
- OYHARÇABAL, B. (1999a): Droits linguistiques et langue basque: diversité des approches. In: C. CLAIRIS — D. COSTAOUËC — J.-B. COYOS (eds.), *Langues et cultures régionales de France*. Paris: L'Harmattan, s. 53–70.
- OYHARÇABAL, B. (1999b): La situation démolinguistique de la langue basque. In: P. BLANCHET — R. BRETON — H. SCHIFFMAN (eds.), *Les langues régionales de France: un état des lieux à la vieille du XXIe siècle*. Louvain-la-Neuve: Peeters, s. 33–53.
- PIERRE, T. (2013): L'officialisation de la langue basque en France: du droit à la différence au droit à l'égalité? *Langage et société*, 2013/3, 145, s. 103–119.
- TRASK, R. L. (1997): *The History of Basque*. London-New York: Routledge.
- URTEAGA, E. (2002): La langue basque au Pays Basque: diagnostic, évolution et prospective. *Lapurdum*, 7, s. 327–338.
- URTEAGA, E. (2006): *La langue basque dans tous ses états: Sociolinguistique du Pays Basque*. Paris: L'Harmattan.
- ZAVADIL, B. (2010): *Baskičtina. Lingvistická interpretace*. Praha: Karolinum.

WEBOVÉ STRÁNKY

- Académie de la langue basque [www dokument 10. 6. 2019], <https://www.euskaltzaindia.eus>
- Communauté d'agglomération Pays Basque [www dokument 10. 6. 2019], www.communaute-paysbasque.fr
- Comunidad foral de Navarra [www dokument 10. 6. 2019], <http://www.Navarra.es>
- Gobierno de Navarra [www dokument 10. 6. 2019], www.Navarra.es
- Gobierno Vasco [www dokument 10. 6. 2019], <http://www.euskadi.eus>
- Institut National de la Statistique et des Études Économiques [www dokument 10. 6. 2019], www.insee.fr
- Instituto de Estadística de Navarra [www dokument 10. 6. 2019], www.cfNavarra.es
- Instituto Vasco de Estadística [www dokument 10. 6. 2019], www.eustat.eus
- Leclerc, Jacques: Pays basque. Aménagement linguistique dans le monde [www dokument 10. 6. 2019], <http://www.axl.cefan.ulaval.ca/europe/espagnebasque.htm>
- Office Public de la langue basque [www dokument 10. 6. 2019], www.mintzaira.fr

Jaromír Kadlec | Katedra romanistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého |
 Křížkovského 511/10, 771 47 Olomouc
 ORCID ID: 0000-0001-5693-3166
jaromir.kadlec@upol.cz